

Cementiri de Sant Miquel de Turbians

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Davant la façana sud de l'església de Sant Miquel situada al Puig ventós i mirant a Vilella i Saldes
Emplaçament	Al sud de l'església de Sant Miquel. 30 min. De sender local des del mirador marcat en verd i blanc (ruta a)
Alçada:	1250

Coordenades:

Latitud:	42.24635
Longitud:	1.80407
UTM Est (X):	401338
UTM Nord (Y):	4677821

Classificació

Número de fitxa	08093 - 170
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Barroc
Segle	XVII-XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Malgrat estigui fora d'ús aquest recinte es manté en bon estat i cuidat
Protecció	Inexistent
Número inventari	Sí. IPA. 3344
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Restringit
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Pública
Titular:	08092A007000230000YT
Fitxes associades:	

Sant Miquel de Turbians

Pica beneitera de Sant Miquel de Turbians

Lauda sepulcral encastada

Autoria de la fitxa

Pere Cascante i Torrella

Data de registre de la fitxa:

dt., 10/12/2019 - 01:00

Descripció

Al sud de l'església de Sant Miquel i en una terrassa inferior hi ha l'antic cementiri parroquial. Es tracta d'un àmbit separat per un mur de pedra seca el qual separa la terrassa superior on hi ha assentada l'església de la part mes baixa. S'hi accedeix mitjançant un portal coronat per un arc rebaixat de pedra tosca i sostingut per dos pilars de fàbrica de maçoneria de carreus de pedra picada i morter de color ocre. Damunt seu hi ha una petita teulada de teula ceràmica que la protegeix. La porta és de ferro. Al seu interior hi han restes d'antigues esteles de pedra i en cal destacar cinc discs de pedra circulars ben picats de 40 cm de diàmetre x 20 d'alt dispersats a l'interior del recinte i que corresponien amb un pilar d'un antic padró o base d'una creu termenal.

Observacions:

El cementiri està fora d'ús, malgrat es conservi en bon estat ja que el cementiri que avui s'utilitza és de l'església del Roser.

Història

Cementiri de l'antiga parròquia del nucli de Gisclareny consagrada el 948 pel bisbe Guisad II d'Urgell que va consagrar les esglésies de Paradís; Sant Miquel apòstol (actual), Sant Pere (sant Pere del Grau) i Sant Andreu (Gréixer?) al lloc de Paradís dins el comtat de Cerdanya " van ser reedificades per homes del terme, això és: Estefred, prevere, amb el seu germà Sentane i l'abat Dacone" (Cebrià Baraut, C ; 1978. Urgellia I; 1979, Urgellia II, 1981 Urgellia IV , 1982 Urgellia V, 1983 Urgellia VI i 1988 Urgellia IX). Segons SPAL (SPAL, 2013) es tractava de tres altars dins una mateixa església. Nosaltres tendim a pensar en tres edificis diferents, doncs les aliènes de Sant Pere i de Sant Andreu es troben en llocs propers. L'edifici actual va correspondre amb una de les possessions del monestir de Sant Llorenç prop Bagà i cap a l'any 1290 la trobem situada en les possessions dels barons de Pinós dins el terme del seu castell que tenien a Gisclareny " in castro nostro de Gisclasen et in tota parrochia S. Michaelis de Turbians" a través de documents que fan referència a donacions que els vassalls feien als seus senyors. Durant la baixa edat mitjana la rectoria de Turbians va ser objecte d'alguns conflictes entre els rectors que hi residien degut a la insuficiència de les seves rendes (Serra i Vilaró, J, 1989 Baronies llibre IIII) .Consta que el 1313 l'església va ser visitada pel canonge urgellenc "Galceran Costa" que va trobar que estava ben servida. Cal destacar que al 1326 aquesta església va quedar arrendada per 3 anys consecutius per un tal Jaume Martí per tal que hi fes residència contínua amb els clergues i la seva família " acostumada" i s'encarregués de sembrar les terres, pagar el delme del bisbe i atendre els serveis d'aquesta església i també les sufragànies que en depenien (Escriu, Preixens i Maçaners). Aquest document ens dona a entendre que en aquest període al lloc hi havia una petita comunitat de clergues. Amb la crisi baix medieval el lloc es deuria despoblar de forma notable, però sense quedar abandonat ja que el 1575 hi ha una visita pastoral on s'examinen les fonts baptismals, les crismeres missals ordinaris, ares, campanes i tot un seguit d'objectes i es va demanar que els parroquians bastessin una nova rectoria. El 1587 una nova visita pastoral es va poder comprovar com malgrat estigués feta la volta (reconstruïda) no s'havia cobert en llosa i teula. El 1593 la parròquia de Sant Miquel passava a

dependre del bisbat de Solsona. Atès l'augment d'importància del barri del Roser amb l'església de Santa Maria va desplaçar el centre de poder a la zona del Roser. El gran distanciament entre els diferents habitants del terme entre veïnats ocasionà fortes disputes per determinar quina havia de ser l'església parroquial ja que uns defensaven la parròquia a Sant Miquel, mentre que els altres defensaven el nou centre de poder. Arrel d'una tempesta de vent es va esfondrar el campanar de Sant Miquel i els veïns i feligresos en costejaren un de nou on hi varen voler col·locar una campana que al final va ser instal·lada al campanar del Roser (Martín, 2005. P. 29). El 1752 es va signar una concòrdia on s'acordava la celebració de misses a Sant Miquel i al Roser. Tot i així la documentació parroquial (Martín, 2005) ADS carpeta Gisclareny centralitza els anys posteriors la parròquia al Roser de manera que Sant Miquel va anar perdent importància. Consta que a principi de segle XX (1813) es van fer algunes reformes com seria la construcció del rellotge de sol a la façana de migdia, el 1803 i es deuria reformar l'altar major. És en aquest període quan es deuria bastir la sagristia de dues plantes i es van unificar les dues cobertes en una de sola. Durant el primer terç del segle XX l'església es va convertir en sufragània de la Mare de Déu del Roser i l'antiga rectoria va passar a mans particulars amb el nom de "Cal Campaner". La guerra civil va fer desaparèixer els objectes de culte i imatges i a la dècada dels '40 es va abandonar de forma definitiva i només es celebrava ofici el dia de Sant Miquel (8 de maig) i el 29 de setembre coincidint amb Sant Gabriel i Sant Rafael. Va ser en aquest mateix moment quant l'habitant de Cal campaner va pintar l'interior en color blau clar i va fer-hi posar una nova campana "Micaela". Poc temps després la casa va quedar deshabitada. No vas er fins el novembre de 1998 que l'alcalde de la població Joan Tor sol·licitava a la Diputació de Barcelona suport econòmic per a la restauració de la volta de l'església ja que amenaçava en caure. Prèviament el bisbat de Solsona havia negociat un conveni de cessió de l'església per 30 anys amb l'ajuntament per a poder portar a terme la seva restauració. Poc temps després es va emprendre un estudi històric i arquitectònic i el 29 de novembre de 1999 l'arquitecte i cap de servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona comunicava a la població que s'emprenia la restauració de la coberta del campanar la qual es va portar a terme l'any 2000 i entre el setembre de 2004 i gener de 2005 es va fer la restauració de la coberta de l'església, així com la reparació del cor de fusta. Actualment es troba en bon estat i integrat en un programa de visites culturals en el denominat "Visites a monuments restaurats per la diputació de Barcelona" on es fa difusió a través d'un opuscle genèric que inclou altres monuments restaurats pel mateix Servei a la comarca del Berguedà, destacant la veïna església de Sant Martí del Puig.

Bibliografia

BARAUT, C ; (1978) "les actes de consagració de les esglésies del bisbat d'Urgell". Urgellia I; BARAUT, C (1981) "Els documents de l'any 1010-1035 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia IV; BARAUT, C (1982) "Els documents de l'any 1036-1050 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia V. BARAUT, C (1983). " Els documents de l'any 1051 a 1075 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell" a Urgellia VI. BARAUT, C (1988-89) "Els documents dels anys 1101-1150 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia IX; CABALLÈ I CANTALAPIEDA, F (1995). Les tres-centes cases de Gisclareny. Albí: CIMA I GARRIGÓ, F (1997) Converses amb l'ermità de Sant Miquel de Turbians. Terrassa; CIMA I GARRIGÓ, F (1998). Primavera a Sant Miquel de Turbians. Terrassa; CIMA I GARRIGÓ, F (1994), Retorn a Sant Miquel de Turbians. Terrassa; MARTIN E (20,05 Una mirada sobre la història de Gsclareny.P.15, P.32, 33. GENERALITAT DE CATALUNYA. Inventari de Patrimoni arquitectònic (IPA). Fitxa núm. 3334; SERRA i VILARÓ , J (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Llibres I, II i III. Centre d'estudis baganesos; ADCU. Acta de consagració de Sant Miquel Turbians (inèdit), DDAA. (2014). "Església de Sant Miquel de Turbians. Gisclareny". Restaurar o reconstruir. Actualcions del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local en els monuments . Memòria SPAL 2010-2012. P.273-280.

